

Eskola-mitalisti prof. Heikki Papusen otteita illallispuheesta

Finlandia-talo 7. lokakuuta 2016

Puheessani juhlaillallisella sivusin lyhyesti omaa Turun yliopistossa tehtyä työtäni ja tutkimustoimintaani, joista olen aikaisemmin kirjoittanut yksityiskohtaisesti Geologi-lehden sivuilla (Papusen 2008). Korostin henkilösuhteita, jotka keskeisesti ovat vaikuttaneet elämäntyöhöni. Ensimmäisenä mainitsin vankan luottamuksen ja jatkuvan tuen puolisoni ja perheen taholta. Hyvät ja luottavaiset suhteet läheisiin ovat antaneet mahdollisuuden keskittyä eteen tulleisiin moniin tehtäviin.

Toinen tärkeä ja keskeinen henkilösuhde liittyi esimieheeni, työtoveriini ja läheiseen ystävääni Kalle Neuvoseen, jonka antama ohjaus ja tuki olivat ensiarvoisen tärkeitä niille hankkeille, joita panimme toimeen aluksi yhdessä ja joita myöhemmin panin toimeen yksinäni. Kalle oli avarakatseinen, ennakkoluuloton, taitava ja luottavainen kumppani, joka monin tavoin vaikutti elämäni kulkuun. Opin paljon myös ensimmäisessä työpaikassani Outokumpu Oy:n malminetsinnässä, jossa tein kesätöitä yli viisitoista vuotta. Koin työ-

ilmapiirin avoimena, kannustavana ja läheisenä, ja sain sieltä hyvän opin käytännön työskentelyyn ja elinaikaisia ystävyyssuhteita.

Kolmas ihmissuhteiden kannalta merkittävä asia on ollut suhde oppilaisiin. Opiskelijat olivat keskeinen ja olennainen osa geologian laitoksen toiminnassa, ja sen kautta he ovat vaikuttaneet omaan elämäni. Työskentely nuorten opiskelijoiden kanssa oli voimaa antavaa, harvemmin se aiheutti harmaita hiuksia. Alusta alkaen Turun laitoksen keskeisenä tavoitteena oli antaa opiskelijoille vankka geologinen perustietämys ja sen kautta menestyminen työmarkkinoilla. Koulutus painotui siihen osaamiseen, jota tarvittiin kenttätöissä ja käytännön tutkimuksessa. Annoimme suurta arvoa aloitteellisuudelle, ja graduissa sai hyviä arvosanoja uusien ja omaperäisten ideoiden esittämisestä. Suurin riemun aihe oli oppilas, joka kangertelevan ja vastahankaisen alun jälkeen suoritti loppututkintonsa hyvin arvosanoin ja menestyi toiminnassaan. Lisensiaattiseminaarien nimellä pidetyissä jatkokoulutustilaisuuksissa halusimme

2009

Vappumatinea-perinne alkoi. Ensimmäinen matinea järjestettiin Tieteiden talolla. Ohjelmaan kuului juhlapuheen ja kuohuviinitarjoilun lisäksi laulua, pianonsoittoa ja esitelmää. Ekskursio Lounais-Yhdysvaltoihin, jossa kohteina olivat esimerkiksi Death Valley, Grand Canyon, Yosemite ja San Andreasin siirros. Seura järjesti yhdessä Lapin Kullankaivajain Liiton kanssa Lapin kulta 140 -vaellusekskursion Ivalojoen Kultalaan, jossa tutustuttiin alueen kultahistoriaan. Vuonna 1869 Jakob Ervastian ja Nils Lepistön muutamassa viikossa löydetty kultakilot antoivat alkusysäyksen seuraavana vuonna alkaneelle kultaryntäykselle. Vesa Nykänen sai palkinnon parhaasta väitöskirjasta. Pj. Jaana Halla.

2010

2010-luvulla Seuran kuukausikokouksiin osallistuneiden määrä on vaihdellut kymmenen ja viidenkymmenen henkilön välillä. Pj. Arto Luttinen.

pitää yhteyttä valmistuneisiin entisiin oppilaisiimme, ja sitä kautta muodostui välillemme vankkoja koko työuran kattaneita siteitä työelämään ja erityisesti kaivosteollisuuteen. Kakoliittikilta perustettiin jatkamaan seminaariperinnettä varttuneiden yhteisömme jäsenien kanssa. Sen tarkoitus on ollut henkilösuhteiden säilyttäminen ja hoitaminen ilman sen suurempia velvoitteita ohjelmista tai tuloksista. Vuosien saatossa killan kautta on avautunut arvokas mahdollisuus työelämäseminaarien avulla lähentää opiskelijoita työelämään.

Ihmissuhteiden ohella minulle tärkeä asia on ollut tutkimuskentän ja tutkimustyön mielenkiintoisuus. Sain urani alkuvaiheessa tavallaan sattumalta eteeni ongelmia, joita piti ratkoa – kuten pyriitin framboidirakenteet, sulfidisavet, baryytin mineralogia, Sääksjärven meteoriittikraatteri, Haverön meteoriitti tai uusien sulfidimineraalien kiderakenteet – myöhemmin tuli vastaan laajempia ongelmakokonaisuuksia: nikkelimalmien sulfidimineralogia, Orijärven alueen litogeokemia, prosessimineralogia, Lapin ultramafiitit, Fennoskandian nikkelimalmien geologia, sinkkimalmiprovinssit, Kuhmon komatiitit, timanttiesiintymät, ja viimeisimpänä mineraalien luminesenssitutkimus, joka Joachim Lindblomin väitöskirjatyön ansiosta osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi ja kaipaisi kovasti jatkajaa. Laitoksen puitteissa tutkimustyö tapahtui suurelta osin yhdessä kaivos- ja mineraaliteollisuuden kanssa, ja yliopiston ulkopuolelta saatu rahoitus oli edellytys kalliiden kenttä- ja laboratoriotöiden suorittamiseen.

Osallistumiseni kotimaisten ja kansainvälisten tieteellisten- ja tutkimusorganisaatioiden toimin-

taan auttoi pitämään tutkimustyön ajan tasalla. Myös ulkomaalaisten asiantuntijoiden vierailut, sekä yksityisesti että järjestämässäni kokouksissa, auttoivat uusimman tiedon ja osaamisen nopeaa leviämistä kotimaisten tutkijoiden keskuudessa. Kokousten ja ekskursionien järjestämiseen ja organisaatioiden johtotehtäviin käyttämäni aika tuli tällä tavalla opiskelijoiden ja koko geologiyhteisön hyödyksi.

Eläkepäivinä minulla on ollut mahdollisuus paneutua sukuhistoriaan, jossa olen juuttunut lähes loputtomaan ongelmakenttään ratkomaan menneisyyden tapahtumia ja ihmissuhteita. Oman taustan etsiminen on avannut uuden tavan aprikoida asioita, miettiä eilispäivää ja omaa menneisyyttä, ja tutkimus on kannustanut löytämään historiallisista lähteistä jotain sellaista, jota kukaan muu ei ole vielä hoksannut. Tärkeintä on ollut mahdollisuus nähdä ja ymmärtää läheisten ja kaukaisten menneiden sukupolvien elämää.

Suomen Geologisen Seuran ja geologikunnan antama tunnustus elämäntyölleni on suuresti lämmitännyt mieltäni. Toivon, että Geologisen Seuran merkkipäiväni kannustaa työelämässä edelleen olevia geologeja pitkäjänteiseen ja syvälliseen yhteistyöhön, arvostamaan kollegojen saavutuksia ja perehdyttämään opiskelijoita ja nuoria geologeja tieteen ja tutkimuksen tuloksiin sekä maapallon kehityshistorian kiehtoviin kysymyksiin.

Viitteet

Papunen, H., 2008. Viisikymmentä vuotta geologiaa ja mineralogaa Turun yliopistossa – muistoja vuosien varrelta. *Geologi* 60:138–149

2011	2012	2013	2014
Seura juhlisti 125. toimintavuottaan Katajanokan Kasinolla. Lisäksi Seura järjesti Geologian tutkijapäivien yhteydessä juhlaseminaarin, jossa puheenjohtajat kautta aikojen johdattivat geologiseen tutkimukseen ja Seuran historiaan eri vuosikymmenillä. Juhlaekskursiolla ihasteltiin niin Kolin huippuja kuin Patvinsuon turvelaatu-jakin. Palkinnon parhaasta väitöskirjasta sai Maija Heikkilä. Pj. Aarno Kotilainen.	Seura järjesti kalliiorakentamista käsitelleen seminaarin lokakuussa. Seuran ekskursion suuntasi Himalajan vuoristolle, Pohjois-Intiaan. Pj. Satu Mertanen.	Seuran ekskursion suuntautui Viroon. Valtakunnalliset geotieteiden tutkijapäivät järjestettiin Oulussa. Aku Heinonen sai palkinnon parhaasta väitöskirjasta. Pj. Petri Lintinen.	Seuran puheenjohtajan pestin jakoivat Raimo Lahtinen ja Olav Eklund.